

Araştırma Makalesi / Research Article

Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin Millî Kimlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kerkük Örneği¹

The Investigations of the Perception of Various Variabilities of the National Identity of Turkmen Secondary School Students Living in Iraq: Kirkuk Example

Selcuk Burhan Cihad CİHAD² - Bülent AKSOY³

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
11.04.2019	21.04.2019	27.04.2019

Önerilen Atf / Suggested Citation:

Cihad, S.B.C., Aksoy, B., 2019, Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin Millî Kimlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kerkük Örneği, *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-14.

Öz

Bu araştırma Irak'ta yaşayan Türkmen ortaokul öğrencilerinin millî kimlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gelişli (2014) tarafından geliştirilen millî kimlik algısı ölçeği kullanılmıştır. Ölçek millî kimlik ve değerler ile millî kimlik ve din olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Kerkük (Irak) ilinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören toplam 87 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizi SPSS 22 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde; betimsel istatistik, ilişkisiz örneklem için t-testi ve ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (OneWayAnova) teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Türkmen ortaokul öğrencilerinin millî kimlik algısı ölçeği; millî kimlik ve değerler boyutuna ilişkin görüşleri ortalaması \bar{X} =4.21 düzeyinde yüksek bir değer olduğu belirlenmiştir. Yine öğrencilerin millî kimlik ve din boyutuna ilişkin görüşlerinin ortalaması \bar{X} =4.27 düzeyinde oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan Türkmen ortaokul öğrencilerinin millî kimlik ve değerler ile millî kimlik ve din algısı alt boyutlarına ilişkin görüşleri; cinsiyet değişkeninde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Buna karşılık sınıf, aile gelir durumu, anne eğitimi ve baba eğitimi değişkenlerine göre benzer bulunmuştur. Bu bulgulara göre, sınıf düzeyine göre öğrencilerin millî kimlik algısının benzer bulunması sosyal bilgiler derslerinde verilen değer eğitiminin öğrencilerin millî kimlik algılarında yeterince farklılaşma oluşturmadığı sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuca göre, özellikle anadilde Türkçe eğitim gören Türkmen öğrencilere verilen sosyal bilgiler programındaki kazanım ve değerlerin öğrencilerin millî kimlik algısını sınıf düzeyi ilerledikçe geliştirecek şekilde organize edilerek verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Millî kimlik algısı, millî kimlik, Türkmen öğrenciler

¹ Bu araştırmanın bir bölümü 05-08 Eylül 2018 tarihlerinde Üsküp-Makedonya'da düzenlenen III. Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitimi doktora öğrencisi. E-posta: sbacalan@gmail.com.
<https://orcid.org/7836-3259-0003-0000>

³ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye. E-posta: baksoy28@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-7181-8008>

Abstract

This study has been carried out for the investigation of the perception of national identity of the Turkman secondary education students as regards to various different variables. The study was based on the survey model. The data acquisition tool was national identity perception scale developed by Gelişli (2014). The scale was constituted by two parts as national identity and religion. The working group was 87 students studying in Kirkuk (Iraq). The data obtained were evaluated by the SPSS statistical software. The data were evaluated by the use of descriptive statistics t- test for the independent samples and One Way Anova for the dependent samples as a result of the study the mean of the opinions of the students related to national identity and values was found to be at the level of $\bar{X}=4.21$. Also mean of the opinions of the students related to national identity and religion was observed to be quite high as $\bar{X}=4.27$. There were significant differences between the Turkoman secondary education students regarding to their perceptions of national identity and values and national identity and religion according to gender variable in favor of girls. However there were no differences in their perceptions regarding to social class, income of the family, and education status of mother or father. According to these data the fact the perception of national identity of the students are similar shows that the importance given the national identity concept in social sciences course is not sufficient create a difference in their national identity concepts. So it is recommended that the Turkman student educated in their mother language the attitudes and benefits in social sciences programs must be modified to improve their national identity perceptions.

Keywords: National identity perception, national identity, Turkman students, Kirkuk.

1. GİRİŞ

Kimlik konusu, sosyal bilimlerde en karmaşık ve tartışmalı konulardan birisidir. Kimlik olgusunun çok boyutlu olmasından dolayı her boyutuyla farklı bir disiplinin ilgilenmesini gerektirir. Bunlar arasında antropolojiden sosyolojiye, psikolojiden tarihe kadar pek çoğunu saymak mümkündür. Giddens'a (2013, s. 1065) göre kimlik, bir kişinin veya grubun niteliğini belirleyen, insanların kim olduklarını ve neyin onlar için manalı olduğuna bağlı kabullendikleri anlayışlarla ilişkilidir. Erikson, kimliği ferdin “kendi” içinde var olan ve değişmeden aynı devam eden bazı şeyler olduğu kadar, değerleriyle paylaştığımız bazı esas karakteristiklerin dışavurumu olarak anlamlandırılmaktadır. Aynı zamanda kimlik mefhumu, bireyin kendisi ile öteki arasındaki karşılıklı ilişkiyi de ifade eder (Sökefeld, 2001, s. 531). Calhoun da kimliği şöyle açıklar, “bizi” ötekilerde ya da “Ben’i” diğerinden ayırmamıza yarayan isim, dil ya da kültürü olmayan bilmeyiz. Özümüze ait bilgi her ne kadar da çoğunlukla bir keşifmiş gibi görünse de özünde inşa edilmiştir. Diğerlerini bizi tanımlama yollarından ve tanımlarından asla bağımsız değildir (Calhoun, 1994, s. 9-10). Kimlik, ferdi veya kolektif bir kişiliğin, çeşitli şekilleriyle içinden sübjektif veya dışından objektif tanımlanmasıdır (Çalık, 2016, s. 21). Bilgin’e göre kimlik, bir şahsın veya grubun kendisini tanımlaması, diğer kişi veya gruplar arasında kendisini konumlamasıdır. Başka bir deyişle kimlik hem bireyin kendisi ile ötekinin arasında bir farklılaşma içerir, hem de kendisiyle diğerleri arasındaki özdeşleşmelerden hareketle inşa edilir” olarak tanımlıyor (Bilgin, 2007, s. 11). Güvenç’e göre ise kimlik, fertlerin veya toplumsal grupların kimsiniz sorusuna verdikleri yanıtlardır (Güvenç, 1994, s. 3). Kimlik,

insanın yeryüzündeki varlığının indirgenemez özelliğidir. Bir kimsenin belli bir insan/kişi olarak tamamlayıcı vasfıdır, ferdin insanlığına özel içeriğini verir, onu herhangi bir insan değil, belli bir kişi yapar (Türkbağ, 2003, s. 210; Yücel, 2009, s. 36-37; Övet, 2007, s. 95). Bostancı (2003, s.7)'ya göre kimliklerin sadece kişiler tarafından ifade edilmeleri yeterli değildir. Bunun yanında diğer bireyler tarafından da teyit edilmelidirler. Ancak bu durumda bir kimlik biçimi bir kimlik biçimi olarak onaylanırlar Kimlik sadece “ötekilik” üzerine inşa edilir, öteki göz ardı edilir, yadsınır ve farklılık düşmanca bir yaklaşımla ve provakatif bir şekilde belirtilirse, böyle bir yaklaşım ötekini yok etmeye onunla çatışmaya neden olur.

Milli kimlik terimi bireyin sosyal, siyasal ve tarihsel olaylar paralelinde inşa edilmiş tanımlanışıdır. Bir başka deyişle Kimlik mefhumu, kısaca, bir kişinin ya da topluluğun kendi vasıflarını, değerlerine, duruş biçimi ve kökenine ilişkin bilinçli kavrayışı olarak tanımlanabilir (Rutherford, Stuart, Mercer, Parmar, Bhabha, Hall, Weeks, Young, 1998, s. 85). Milli kimlik mefhumu, “Bir milletin kendine özgü düşünce ve yaşama biçimi, gelenek ve göreneklerini, toplumsal değer yargıları ve kuralları ile oluşan özellikler bütünü, “milli hüviyet” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Milli kimlik, bir millete aidiyeti anlatır. Kişiyi diğer milletlerden ayıran, aynı zamanda bir millete ait kılan kültürel özelliklerdir. Kişiyi ve topluma özgü oluşu anlatmaktadır.

Sosyal Bilgiler, ferdin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2018). Türk millî eğitiminin gayretleri de esas olarak ve tabiatıyla bu şuuru yani Türk kimliğini kazandırmaya yönelik olmuştur (Aksoy, 2003, s. 55- 60). Milli kimlik belirli bir coğrafyada yer alan bir takım etnik/kültürel grupların diğer gruplardan farklarını ortaya koyma talebinin ifadesidir (Vatandaş, 2004, s. 11). Söz konusu toprak parçasının herhangi bir yer olması mümkün değildir; o herhangi bir toprak parçası değil, “tarihi toprak” terrain (toprak) ile halkın, kuşaklar boyu birbirleri üzerinde ortak ve yararlı etkilerde bulunduğu bir topraktır. Tarihi bellek ve çağrışımların mekânı haline gelir yurt bütün bunlar yurdu yeryüzünde biricik kılar. Milli kimliğin, ikinci bir unsuru patria (vatan) fikridir; kanun ve müesseseleri ile tek siyasi iradeye sahip bir topluluk (Smith, 2016, s. 24-25).

Irak'ta ortaokullar için sosyal bilgiler programı, vatandaşlık ve sosyal bilgiler olarak geçmektedir. Ancak milli kimlik konusu vatandaşlık dersinde verilmekte ve Türk eğitim sistemindeki sosyal bilgiler programının amaçları ile örtüşmektedir. Sosyal Bilgiler Programının amaçları kısmında toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesinden yani toplumsal aidiyet, mensubiyet ve şahsiyet kazanmasına vurgu yapılmaktadır. İnsanlar günlük yaşamlarında kendilerini ifade edebilmek, toplumda yer edinebilmek kendileri için çeşitli aidiyet ve mensubiyet alanları arar ve bir şekilde oluşturur. Bu kimi zaman bir siyasi parti kimi zaman bir dernek veya cemiyet olurken kimi zamanda bir futbol takımı olabilir. Bu aslında insan olmanın toplumsal varlık olmasının en doğal ve basit tezahürlerinden birisidir. Millî aidiyette bunlardan bir tanesidir. Bireylerin toplumsal varoluşlarını mensubu oldukları millet üzerinden gerçekleştirmelerini sağlayacak olan değerler manzumesinin vücut bulmasının literatürdeki adı "Millî Kimlik" tir. Burada da belirtmek gerekir ki; "Millet"ten kastımız kesinlikle etnisite kökenli bir anlayışın ürünü değildir. Millet belirli bir toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ortak değerlere ve ortak hedeflere sahip aynı kültür dairesi içerisinde yaşayan ortak bir medeniyet diline sahip insan topluluğudur (www.tdk.gov.tr). Sosyal bilgiler programının genelinde Türk tarihi ve coğrafyasından, dil birliğinden, kültür birliğinden, Türk ahlakından, gelenek-göreneklerimizden, örf-adetlerimizden, yazılı sözlü edebiyat ürünlerinden örnekler verilerek ortaokul düzeyindeki Türkmen öğrencilerinde milli bir kimlik oluşması hedeflenmiştir.

Osmanlıların Irak'tan çekilmesiyle birlikte baskı ve asimilasyon politikalarına maruz kalan Türkmenler, ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgal etmesinden sonra, ülkede ortaya çıkan etnik, dini, mezhepsel, sosyal, siyasi, ekonomik çatışmalarının doğrudan etkilenen tarafı olmuştur (Duman, 2016, s. 7). Irak'ta yönetim değişikliğinden sonra ortaya çıkan yeni devlet yapısının ana kaybedeni olan Türkmenler, 2014 yılının Haziran ayında DEAŞ'ın Irak topraklarının neredeyse üçte birinde kontrol etmesiyle başlayan süreçte, DEAŞ' ten en çok zarar gören kesimlerden biri olmuştur. Pek çok Türkmen bölgesi DEAŞ işgali altında kalırken, yüz binlerce Türkmen göç etmek zorunda kalmış ve binlerce Türkmen de yaşanan savaşılarından dolayı hayatını kaybetmiştir. 2003 sonrası dönemde zaten siyasi, sosyal ve ekonomik ve idari görevler taksimatında Irak'ta hak ettikleri konuma gelemeyen Türkmenler, DEAŞ'ın ülkede yarattığı yeni durum sonucunda vatan, nüfus ve milli kimlik kaybı tehlikesi devam etmektedirler.

DEAŞ'ın 2014'te Musul'a girmesi sonrasında başlayan yeni dönemde, DEAŞ'ın hemen hemen bütün Türkmen bölgelerinde terör eylemlerini göstermesi ve kontrol sağlaması sebebiyle, başta Telafer, Musul, Tuzhurmatu ve çevresi ile Diyala'dan 600 binden fazla Türkmen'in göç etmek durumunda kaldığı bilinmektedir. Bunların büyük kısmı ülke içerisinde yer değiştirirken, bir kısmı da Türkiye'ye göç etmiştir (Irmak, Bilginer, Çetin, 2018, s. 90). Pek çok Türkmen bölgesi

de DEAŞ'ın işgaline uğramakla birlikte, DEAŞ'ın bulunduğu noktalardan Türkmenlerin yaşadıkları yerlere saldırılar devam etmektedir (Duman, 2016, s. 7). Bu noktada Irak'ta Türkmen kimliğinin gittikçe erozyona uğradığı ya da uğratıldığını söylemek yerinde olacaktır.

Bu araştırmanın temel amacı Irak'ta yaşayan Türkmen ortaokul öğrencilerinin milli kimlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın amacına dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul öğrencilerin milli kimlik algıları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 1- Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul öğrencilerinin milli kimlik algıları sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2- Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin milli kimlik algıları gelir düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4- Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin milli kimlik algıları anne eğitimi düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- 5- Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin milli kimlik algıları baba eğitimi düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin sayısal olarak betimlenmesini sağlar (Creswell, 2014, s. 155). Bir konuya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum özelliklerinin belirlendiği genellikle başka araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012, s. 177). Tarama yöntemi, geçmişte ya da günümüzde olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Herhangi bir şekilde manipülasyon yapılmaz (Karasar, 2014, s. 77).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yolu ile Kerkük (Irak) ilinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören 87 öğrenci oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012, s. 90).

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak; kişisel bilgi formu ve Gelişli (2014) tarafından geliştirilen 5’li likert tipi 20 maddeden oluşan iki boyutlu “Millî Kimlik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Gelişli (2014) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonuçlarına göre, ölçeğin 1. boyutu (millî kimlik ve değerler), 2. boyutu (millî kimlik - din) olarak adlandırılmıştır. 1. boyut toplam varyansın %37,19'unu açıklarken, 2. boyut ise %15,10'unu açıklamıştır. İki faktörle açıklanan varyans değerinin toplam varyansın %52,30'una denk geldiği belirlenmiştir. Bu iki boyutun ortak varyansları 0,494 ile 0,856 arasında değişmektedir. 1. ve 2. boyutlar arasındaki korelasyonun 0,467 olduğu ortaya konulmuştur. 1. boyut ile toplam ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun 0,972 olduğu görülürken, 2. boyut ile toplam ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun 0,661 olduğu tespit edilmiştir. . Ölçeğin, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0,93 olduğu ve ölçeğin yüksek güvenirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin faktör analizinde kullanılan KMO değerinin 0,920 olduğu, Barlett testi sonucunun ise 3123,334 olduğu belirtilmiştir

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizi SPSS 22 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde; betimsel istatistik, ilişkisiz örneklemler için t-testi ve ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (OneWayAnova) teknikleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkmen öğrencilere uygulanan ölçme aracından elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırma sorularına dayalı olarak sırayla açıklanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde Türkmen öğrencilerin milli kimlik algı ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Türkmen Öğrencilerinin Millî Kimlik Algısı Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Boyut	Grup	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Millî kimlik ve değer	Kız	32	4,50	,91	85	3,082	,003
	Erkek	55	4,03	,49			
Millî kimlik ve din	Kız	32	4,57	,51	85	3,384	,001
	Erkek	55	4,09	,70			

Tablodaki t-testi sonuçlarına göre; Türkmen ortaokul öğrencilerinin “millî kimlik ve değerler” boyutuna ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(85)}= 3,082$, $p<.05$). Bu verilere göre millî kimlik ve değerler boyutunda kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,50$), erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ise ($\bar{x} = 4,03$) olarak gerçekleşmiştir.

“Millî kimlik ve din” boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(85)}= 3,38$, $p<.05$). Tablodaki verilere göre millî kimlik ve din boyutunda kız öğrencilerin puanlarının ortalaması ($\bar{x} =4,57$), erkek öğrencilerin puanlarının ortalaması ise ($\bar{x} =4,09$) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular millî kimlik algısının her iki boyutunda kız Türkmen öğrencilerin millî kimlik algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminin analizinde Türkmen öğrencilerin milli kimlik algı ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Türkmen Öğrencilerin Millî Kimlik Algısı Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyutlar	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Millî kimlik ve değerler	Gruplar arası	1,970	2	,985	2,007	,141
	Gruplar içi	41,224	84	,491		
	Toplam	43,194	86			
Millî kimlik ve din	Gruplar arası	2,088	2	1,044	2,331	,103
	Gruplar içi	37,616	84	,448		
	Toplam	39,704	86			

Analiz sonucunda Türkmen öğrencilerin millî kimlik ve değerler boyutu puanları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(2-84)}=2,007$; $p>, 05$]. Bu bulgu katılımcıların millî kimlik ve değerler boyutuna ilişkin algı düzeylerinin sınıf düzeyine göre benzer bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Türkmen öğrencilerinin millî kimlik ve din boyutu puanları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(2-84)}=2,331$; $p>, 05$]. Bu bulgu katılımcıların millî kimlik ve din algı düzeylerinin sınıf düzeyine göre benzer bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

	Grup	Sınıf	N	\bar{x}	S
Millî kimlik ve değerler	1	6.sınıf	20	3,93	,50
	2	7.sınıf	40	4,30	,92
	3	8.sınıf	27	4,27	,36
Millî kimlik ve din	1	6.sınıf	20	4,03	,64
	2	7.sınıf	40	4,26	,74
	3	8.sınıf	27	4,46	,55

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde Türkmen öğrencilerin milli kimlik algı ölçeği puanlarının gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4. Türkmen Öğrencilerinin Milli Kimlik Algısı Ölçeği Puanlarının Gelir Düzeyine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyutlar kaynağı	Varyansın	KT	Sd	KO	F	p
Millî kimlik ve değerler	Gruplar arası	1,559	3	,520	1,036	,381
	Gruplar içi	41,634	83	,502		
	Toplam	43,194	86			
Millî kimlik ve din	Gruplar arası	2,242	3	,747	1,656	,183
	Gruplar içi	37,462	83	,451		
	Toplam	39,704	86			

Analiz sonucunda Türkmen öğrencilerin millî kimlik algısı ölçeği alt boyutlarından milli kimlik ve değerler boyutu puanları aile gelir düzeyideğişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(3-83)}= 1,036$; $p>, 05$].

Türkmen öğrencilerinin millî kimlik ve din boyutu puanları aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(3-83)}=1,656$; $p>, 05$].

Bu bulgu Türkmen öğrencilerin milli kimlik algısı ölçeği boyutlarına ilişkin algılarının gelir düzeyi değişkenine göre benzer bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5. Katılımcıların Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Grup	Gelir	N	\bar{x}	S
Millî kimlik ve değerler	1	1. 250-500TL	46	4,10	,78
	2	501-750TL	23	4,23	,37
	3	751-1000TL	12	4,50	,96
	4	1001-1500TL	6	4,27	,35
	Toplam			87	4,20
Millî kimlik ve din	1	250-500TL	46	4,13	,73
	2	501-750TL	23	4,44	,57
	3	751-1000TL	12	4,50	,60
	4	1001+TL	6	4,25	,61
	Toplam			87	4,27

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde Türkmen öğrencilerin milli kimlik algı ölçeği puanlarının anne eğitimine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Türkmen Öğrencilerinin Milli Kimlik Algısı Ölçeği Puanlarının Anne Eğitimi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyut	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Millî kimlik ve değerler	Gruplar arası	,921	4	,230		
	Gruplar içi	42,273	82	,516		
	Toplam	43,194	86		,446	,775
Millî kimlik ve din	Gruplar arası	,273	4	,068		
	Gruplar içi	39,431	82	,481		
	Toplam	39,704	86		,142	,966

Analiz sonucunda millî kimlik algısı ölçeği alt boyutlarından; Türkmen öğrencilerin millî kimlik ve değerler boyutu puanları anne eğitim düzeyideğişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-82)}=,446$; $p>,05$].

Türkmen öğrencilerinin millî kimlik ve din boyutu puanları anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-82)}=,142$; $p>,05$]. Bu bulgu katılımcıların millî kimlik algısı boyutlarına ilişkin görüşlerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre benzer bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7. Katılımcıların Anne Eğitimi Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Eğitim	N	\bar{x}	S
Millî kimlik ve değerler	1.Okuryazar değil	17	4,17	,44
	2.İlkokul	40	4,25	,76
	3.Ortaokul	19	4,27	,91
	4.Lise	8	4,03	,38
	5.Üniversite	3	3,81	,27
	Toplam	87	4,20	,70
Millî kimlik ve din	1.Okuryazar değil	17	4,27	,68
	2.İlkokul	40	4,28	,73
	3.Ortaokul	19	4,30	,58
	4.Lise	8	4,21	,76
	5.Üniversite	3	4,00	,50
	Toplam	87	4,27	,67

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminin analizinde Türkmen öğrencilerinin milli kimlik algı ölçeği puanlarının baba eğitimine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8. Türkmen Öğrencilerinin Milli Kimlik Algısı Ölçeği Puanlarının Baba Eğitimi Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyut	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Millî kimlik ve değerler	Gruplar arası	3,317	4	,829	1,705	,157
	Gruplar içi	39,877	82	,486		
	Toplam	43,194	86			
Millî kimlik ve din	Gruplar arası	1,597	4	,399	,859	,492
	Gruplar içi	38,107	82	,465		
	Toplam	39,704	86			

Analiz sonucunda millî kimlik algısı ölçeği alt boyutlarından; Türkmen öğrencilerin millî kimlik ve değerler boyutu puanları baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-82)}=1,705$; $p>,05$].

Türkmen öğrencilerin millî kimlik ve din boyutu puanları baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-82)}=,859$; $p>,05$]. Bu bulgu Türkmen öğrencilerin milli kimlik algısı ölçeği boyutlarına ilişkin görüşlerinin baba eğitimi değişkenine göre benzer bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9. Katılımcıların Baba Eğitimi Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	Eğitim düzeyi	N	\bar{x}	S
Millî kimlik ve değerler	1.Okuryazar değil	4	4,00	,67
	2.İlkokul	14	3,99	,48
	3.Ortaokul	27	4,05	,49
	4.Lise	14	4,51	,93
	5.Üniversite	28	4,34	,81
	Toplam	87	4,20	,70
Millî kimlik ve din	1.Okuryazar değil	4	4,12	1,10
	2.İlkokul	14	4,23	,66
	3.Ortaokul	27	4,12	,76
	4.Lise	14	4,51	,53
	5.Üniversite	28	4,33	,59
	Toplam	87	4,27	,67

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı Irak'ta yaşayan Türkmen ortaokul öğrencilerinin milli kimlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan Türkmen ortaokul öğrencilerinin millî kimlik ve değerler ile millî kimlik ve din algısı alt boyutlarına ilişkin görüşleri; cinsiyet değişkeninde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Buna karşılık sınıf, aile gelir durumu, anne eğitimi ve baba eğitimi değişkenlerine göre benzer bulunmuştur.

Araştırma sonuçları Irak'ta yaşayan Türkmen ortaokul öğrencilerin milli kimlik algısı millî kimlik ve değerler boyutunda kız öğrencilerin milli kimlik algılarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğunu göstermektedir. Irak'ta yaşayan Türkmen toplumu yaşayış tarzı olarak kapalı bir toplum olduğu için toplumda erkeklerin kızlardan daha özgür ve aktif rol almaları, milli bilinç ve milli kültürü içselleştirip yaşatmaları beklenmektedir. Okur (2013, s. 81) tarafından yapılan araştırmada Öğrencilerin milli kimliğe ilişkin görüşleri “Milli Kimlik Bilinci İfadeleri” ve “Coğrafya Dersinin Milli Kimlik Bilinci Oluşturmasına Yönelik Görüşler” boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre millik kimlik bilinci ve coğrafya dersinin milli kimlik bilinci oluşturmasına yönelik görüşlerinin daha yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Buna karşılık bu sonuç Erbaş (2018)'in sonucuyla farklılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre Irak'ta yaşayan Türkmen ortaokul öğrencilerin milli kimlik algıları (milli kimlik değerler ve milli kimlik ve din) sınıf, aile gelir durumu, anne eğitimi ve baba eğitimi değişkenlerine göre benzer bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, Erbaş (2018, s. 80) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin millî kimlik algı ölçeği puanları sınıf düzeyine göre benzer bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu sonuçlara göre, sınıf düzeyine göre öğrencilerin millî kimlik algısının benzer bulunması sosyal bilgiler derslerinde verilen değer eğitiminin öğrencilerin millî kimlik algılarında yeterince farklılaşma oluşturmadığı söylenebilir. Buna karşılık Kafa (2010, s. 58-59) tarafından yapılan araştırmada, 8. Sınıf öğrencilerinde milli kimlik bilinci geliştirmeye yönelik etkinliklerin okul başarısını artırdığını ortaya koymuştur.

Araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1- Irak'ta özellikle anadilde Türkçe eğitim gören Türkmen öğrencilere verilen sosyal bilgiler programındaki kazanım ve değerlerin öğrencilerin millî kimlik algısını sınıf düzeyi ilerledikçe geliştirecek şekilde organize edilerek verilmesi gerektiği önerilmektedir.

- 2- Irak'ta eğitim dili Türkçe olan okullarda vatandaşlık ders kitabında milli kimlik ve milli kültür konularına yer verilmesi önerilmektedir.
- 3- Irak'ta eğitim dili Türkçe olan okullarda Türkçe dersinde Türkmen toplumunda milli şahsiyet / kanaat önderlerinin hayatlarının veya mücadelelerine yer verilmesi önerilmektedir.
- 4- Irak genelinde eğitim dili Türkçe olan okulları için milli kimlik ve milli kültürü canlı tutabilmek için programların geliştirilmeleri önerilmektedir.
- 5- Irak genelinde eğitim dili Türkçe olan okulların ders programlarının milli kimliği geliştirecek yönde planlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, B. (2003). Milli Kimliğin Kazanılmasında Coğrafyanın Önemi, *Türk Yurdu Dergisi*, 23(194).
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşına Kitaplar.
- Bostancı, N. (2003). Etnisite, Modernizm ve Milliyetçilik. *Türkiye Günlüğü*, 75, 5-32.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calhoun, C (1994). *Social Theory And The Politics Of Identity*, Blackwell publishing, Oxford.
- Creswell, W. J. (2014). Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. (S.B.Demir ve M. Bursal. Çev.) içinde (s. 155-182). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalık, M. (2016). *Millik Kimlik Milliyet Milliyetçilik*. Ankara: Cedit Neşriyat.
- Duman, B. (2016). IŞİD Sonrası Türkmenler ve Türkmen Bölgelerinin Durumu, *ORSAM Rapor No: 203*, Ağustos.
- Erbaş, S. (2018). *Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Öğrencilerinin Millî Kimlik Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güvenç, B. (1994). *Türk Kimliği: Kültür Tarihinin Kaynakları*. T.C. Kültür. Bakanlığı milli kütüphane basımevi, 2.Baskı.
- Irmak, C., Bilginer, R., Çetin, T. (2018). Iraklı Türkmen Öğrencilerin Göç Kavramına Yönelik Düşünceleri. *Anadolu Kültürel Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 87-101.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Kafa, S. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Milli Kimlik Bilinci Geliştirmeye Yönelik Etkinliklerin Okul Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- MEB, (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli kimlik (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ae2bf9d7b63a0.07601553 sayfasından erişilmiştir.
- Millet (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5caa5c61d9c5b2.18295080 sayfasından erişilmiştir.
- Okur, M. (2013). *Liselerde Coğrafya Eğitiminin Milli Kimlik Bilincine Etkisinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Övet, T. (2007). Avrupa Öteki'si, *Stratejik Öngörü*, 11, 94-103.
- Sökefeld, M. (2001). Reconsidering Identity, *Anthropos*, 69, 527-544.
- Smith, D, A. (2016). *Millî Kimlik*. (Çev., B. S. Şener,). İstanbul: İletişim.
- Türkbağ, A.U. (2003). Kimlik, Hukuk ve Adalet Sorunu. *Doğu Batı*, 6(23), 209-216.
- Vatandaş, C. (2004). *Ulusal Kimlik; Türk Ulusçuluğunun Doğuşu*. İstanbul: Açılım.
- Yücel, H. (2009). Psikanalitik Bir Perspektifin Milliyetçiliği Anlamaya Yönelik İmkânları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 2, 32-47.
- Weeks, J., Rutherford, J., vd.,(1998). *Kimlik: Topluluk/ Kültür/Farklılık*. İstanbul: Sarmal Yayınları.